

Orden på svimmelheten

Eva Ekvall Hansson, red.

Yrsel

Utredning och handläggning. 126 s, ill.
Stockholm: Läkartidningen Förlag, 2011.
Pris SEK 245
ISBN 978-91-978805-2-7

Boken bygger på et temanummer i *Läkartidningen* i 2009 om svimmelhet og utgår i hovedsak fra vestibularismiljøene i Malmö og Lund. Det er lagt vekt på praktisk diagnostikk og behandling. Vestibularisapparatets anatomi og patofysiologi er ikke nærmere omtalt. Målgruppen er i første rekke allmennleger, legevakter og sykehusavdelinger som mottar akutt svimle pasienter.

De 11 kapitlene er skrevet av sju forfattere. Her beskrives hva som må vektlegges ved anamnese ved svimmelhet. Sammen med målrettet undersøkelse settes man i stand til i skille mellom perifer og sentral svimmelhet. Ved hjerneslag kan det forekomme svimmelhet i ulike former. Bokens anvisninger om anamnese og klinisk undersøkelse bør diskuteres av øre-nese-hals-leger og nevrologer i Norge for mer rasjonell omsorg for pasienter med sykdom i vestibularisapparatet slik at de på et tidlig stadium kan skilles ut fra gruppen av slagpasienter. Spesielt gis det anvisninger som kan føre til mer målrettet bruk av kostbar bildediagnostikk. Den diagnostiske betydningen av detaljer i anamnesen som svimmelhet som debuterer akutt om morgenen idet man skal stå opp fra sengen, og Tumarkin-anfall (otolittkrise, «drop-attack») er behørig omtalt. Det er verdt å legge merke til hvordan kalorisk vestibularisundersøkelse er i ferd med å miste sin betydning i diagnostikk av svimmelhet, mens impulstest og andre øyemotorikktester har god diagnostisk verdi.

Det er et godt kapittel om svimmelhet hos eldre med utgangspunkt i multisensorisk svikt. På den annen side er det viktig å huske at også gamle mennesker kan få akutt svimmelhet med bakgrunn i sykdom i vestibularisapparatet. Dette er praktisk viktig og sjelden omtalt i faglitteraturen. Migreneekvivalent svimmelhet og svimmelhet utløst fra nakken blir diskutert i likhet med psykogen svimmelhet. I tillegg til spesifikke behandlingsmetoder for enkelte lidelser i vestibularisapparatet legger forfatterne stor vekt på rehabilitering gjennom så mye fysisk aktivitet som mulig. Symmelding ved svimmelhet bør unngås utover det som er absolutt nødvendig.

Figurer som forklarer manøvrer for diagnostikk og behandling, er av god kvalitet og bør studeres av personell som vil ta seg av svimle pasienter. Faktaruter og tabeller gjør det lettere å få oversikt over systematikken i stoffet. Hvert kapittel er utstyrt med et begrenset antall oppdaterte og sentrale referanser. Bokens register er kort og dekkende. Det kan være vanskelig å forstå og stille de rette spørsmålene til pasienter som er svimle eller klager over dårlig balanse. Boken er til hjelp med det. Kunnskapen om svimmelhet har utviklet seg mye de senere årene. Praktisk diagnostikk og behandling av svimle pasienter er dekket på en oppdatert og lett forståelig måte i tråd med gode svenske tradisjoner i vestibularisapparatets sykdommer.

Hans H. Elverland

Øre-nese-hals-seksjonen
Nordlandssykehuset Lofoten

Funksjonshemming fra mange synsvinkler

Jan Tøssebro

Hva er funksjonshemming

141 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2010.
Pris NOK 159
ISBN 978-82-15-01422-7

Begrepene som betegner mennesker med andre fysiske eller mentale utgangspunkter, har stadig endret seg. Frem til omkring 1960 hadde man ord som reflekterte datidens synsvinkel, med fokus på individets iboende mangler. Dette medførte ofte stereotype forventninger om personens bosted og arbeid, identitet og status. En politisk og sosial bevisstgjøringsprosess i 1960- og 70-årene førte til «the social model of disability». Ytterliggende eksponerter for dette synet hevdet at funksjonshemming ikke er et kjennetegn ved personen, men et stigma som tjener den rådende makten i samfunnet, som undertrykker individer og grupper som ikke passer inn.

Det finnes andre tolkninger av hva funksjonshemming er, bl.a. i lys av medisinsk kunnskap som har tilkommet de siste årene og fremveksten av brukere som organiserer seg i kunnskapsnettverk. Forfatteren, som er professor i sosialt arbeid og helsefag ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, beskriver utviklingen i en slentrende fortellerform. Resultatet er en balansert og nyansert tekst. Boken fremstår lettles og begripelig. Forfatteren viser hovedsakelig til diskusjonen som har funnet sted i den engelsktalende del av verden, men også den rolle som Skandinavia har spilt, bl.a. i utviklingen av den såkalte relasjonelle gapmodellen. Begrepet funksjonshemming ble tatt i bruk i Norge i midten av 1960-årene. Dette begrepet kan sikte til individets særpreg, men åpner for at problemstillingen snus på hodet: Vi kan tale om det funksjonshemmende samfunn. Betegnelsen er en samlebetegnelse for enorme variasjoner med få fellestrekk; dette måtte i så fall være avvirket fra en eller annen forestilling om normalitet.

Utviklingen av ICIDH (International Classification of Impairments, Disabilities and Handicap) 1980, og ICF (International Classification of Function) 2001 blir beskrevet. Den biopsykososiale modellen, som vi sokner til innen rehabilitering, nevnes kun kort.

Forfatteren konkluderer med at ingen modell for funksjonshemming er «riktig». Han erkjenner at ulike modeller er nyttige ut fra ulike perspektiver og ut fra hva man ønsker å forstå og forandre.

De fem kapitlene belyser følgende temaer fra ulike perspektiver: Funksjonshemmet person – funksjonshemmende omgivelser; Funksjonshemming – en sosial konstruksjon? Mellom stigma og solidaritet; Institusjonenes vekst og fall; Helse, velferd eller likestilling? I hvert kapittel gis det anbefalinger til videre lesing. Litteraturliste og ordregister er med. Boken er i pocketbokformat, teksten er satt med liten font og det er små marger og for liten plass til notater. For oss med aldersbetinget synsreduksjon er den slitsom å lese. Den inngår i Universitetsforlagets «Hva er»-serie. Målgruppen er ikke beskrevet, men forlagets hensikt er å gi «begynneren stimulerende møter med ukjente tema, og den viderekomne nye perspektiver».

Vi opplever at fagfolk innen rehabilitering har vært lite synlige i den helsepolitiske debatten de senere tiårene. Boken gir det historiske og sosiale bakteppe som preger arbeidet med funksjonshemmedes rettigheter, og viktige perspektiver på helsepolitikk, velferdsdebatt, menneskerettigheter og diskriminering. Anbefales!

Sven Conradi

Svend Rand-Hendriksen
Sunnaas sykehus